

MONUMENTAAL BLIJDORP 'EEN SPROOKJESTUIN'

BLIJDORP ALS MONUMENT

OORSPRONKELIJKE ARCHITECT:

Sybold van Ravesteyn (1889–1983)
Geboren in Rotterdam

STATUS:

Rijksmonument sinds 2007

EERSTE PAAL:

10 april 1939

OPENING DIERGAARDE:

7 december 1940

OPPERVLAKTE:

13,5 ha (in 1940), 28 ha (heden)

BIJZONDER:

In één keer door één architect
ontworpen: een totaalontwerp.

21

monumenten
in Blijdorp

Tekst: Constance Alderlieste

Al wandelend door de Diergaarde valt op dat het park op een bijzondere manier is aangelegd. De dieren leven in een zo natuurlijk mogelijke leefomgeving, hun biotoop. De biotopen zijn weer gerangschikt naar werelddelen. Deze trend is ingezet in 1988 en omschreven in het Masterplan. Maar de Diergaarde herbergt ook 21 waardevolle en unieke rijksmonumenten. Een groot deel daarvan is in de loop der jaren gerestaureerd, gemoderniseerd en onderdeel gaan

Aziatische leeuwen, ondergebracht in een monument

uitmaken van de landschappelijke inrichting. Het blijft een uitdaging om samen met alle betrokkenen (o.a. architecten, Commissie Welstand en diervverzorgers) de monumenten aan te passen aan de eisen van de moderne tijd, met behoud van het oorspronkelijke karakter. Juist dit aspect maakt de Diergaarde qua inrichting zo bijzonder.

GESCHIEDENIS:

'EEN SPROOKJESTUIN'

In 1938 kreeg architect Sybold van Ravesteyn de opdracht om een dierentuin te ontwerpen in de polder 'Blijdorp'. De oude Rotterdamsche Diergaarde (opgericht in 1857) in het centrum van de stad moest wijken voor stedelijke bebouwing. Hiermee werd Diergaarde Blijdorp een van de eerste dierentuinen ter wereld die in zijn geheel door één architect is ontworpen: een totaalontwerp.

Het plan omvatte een gehele, nieuwe dierentuin, tot aan de interieurs, de beplanting en de looproutes toe. Van Ravesteyn staat bekend als een eigenzinnige en vooruitstrevende architect met een hoogstindividuele stijl. Die stijl wordt o.a. gekenmerkt door de toepassing van sierlijke gebogen lijnen, ornamenten en toegepaste kunst. Dit is des te opmerkelijker, omdat in die tijd de Nieuwe Zakelijkheid zegevierde. Volgens deze stroming moest een gebouw

vooral functioneel zijn; vorm volgde de functie. Van Ravesteyn miste hierin de esthetiek. Het ontwerp moest ook mooi zijn, vond hij. Daarnaast was hij ook bekend met de nieuwe dierentuin-inzichten. Daarom ontwierp hij relatief ruime binnen- en buitenverblijven. Ook paste hij greppels toe als natuurlijke afscheidingen, in plaats van tralies en hekken. Maar toch speelden dieren niet de hoofdrol in zijn ontwerp. Alles draaide om de schoonheid van de architectuur; dieren waren slechts figuranten in dit 'sprookjesachtige' decor. Op 7 december 1940 werd de nieuwe tuin officieel geopend.

WIST JE DAT...

... de 'Poort van Azië' is ontworpen als theehuis, maar in de loop der jaren veel wisselende bestemmingen heeft gehad? Er zijn o.a. reptielen, giraffen en zeotters in gehuisvest.

... de eerste directeur van de oude Rotterdamsche Diergaarde, Henri Martin, een leeuwentemmer was?

GERESTAUREERD

Foto's: Rob Doolaard en Blijdorp archief

2011

entrepertij

2013

dikhuidenvleugel
in Rivièreahal

2015

leeuwenverblijf
en Poort van Azië

2016

houten
koedoestal

HEDEN: DIEREN IN DE HOOFDROL

In de loop der jaren zijn de omstandigheden waaronder dieren worden gehouden sterk verbeterd. Door onderzoek hebben we ook veel meer kennis opgebouwd over diergedrag, -voeding en natuurlijke behoeften. In het huidige Blijdorp staat dierenwelzijn voorop. Het merendeel van de monumenten is al aangepast aan de nieuwste inzichten dankzij o.a. het Jubileumgeschenk van de Gemeente Rotterdam (2007) en een bijdrage van de Stichting Volkskracht Historische Monumenten. Bij de renovaties is gebruik gemaakt van moderne en duurzame technieken. Ook is gekozen voor minder dieren per oppervlakte en een dieren-vriendelijke inrichting.

IN OUDE GLORIE HERSTELD

In 2010 is gestart met de restauratie van de entrepertij. De sierlijke smeedijzers toegangshekken, de kassa's, de Winkel van Sinkel en het directiegebouw zijn in oude glorie teruggebracht en stralen ons weer tegemoet. Drie jaar later volgde de dikhuidenvleugel in de Rivièreahal. Na meer dan 50 jaar konden hier weer zwarte neushoorns worden ondergebracht, maar wel met eigentijdse aanpassingen aan het monument. Het buitenverblijf is landschappelijk

ingericht. Ook het verblijf van de dwergnijlpaarden werd opgefrist en voorzien van een buitenbassin. Een belangrijke verbetering met vroeger is dat er minder dieren zijn gehuisvest. Het is nauwelijks voor te stellen dat er in het verleden ook nog een groep olifanten huist! In de zomer van 2015 kregen de Aziatische leeuwen een nieuw binnen- en buitenverblijf in het voormalige giraffengebouw. De oude theeschenkerij werd omgevormd tot een eigentijds restaurant in oosterse sferen, de 'Poort van Azië'. Het buitengebied van de leeuwen is nu ruim zes keer zo groot en ingericht als een glooiend graslandschap. Ook in het binnenverblijf is veel ruimte gecreëerd, zodat de leeuwen een koude winter binnen kunnen doorbrengen. De koedoestal onderging eveneens een grondige renovatie evenals twee fonteinen.

OOG VOOR DETAIL

Door de hele tuin heen zijn sierlijke ornamenten en sculpturen te vinden. Van Ravesteyn betrok zo'n zestal kunstenaars bij zijn ontwerpen. Hij bepaalde zelf hoe en waar toegepaste kunstwerken werden aangebracht in zijn architectonische concept. Leuk om ze te ontdekken tijdens een rondwandeling. Je kunt hiervoor ook de nieuwe Blijdorp-app gebruiken.

GIRAFFEN IN HET LOGO

Het cirkelvormige vignet, dat in groen neon bovenop de gebogen luifel van de oorspronkelijke entree aan de Van Aerssenlaan staat, kwam op een bijzondere wijze tot stand. Oud-directeuren Kuiper en Offerhaus zagen in een kalender een foto van twee giraffekoppen in de dierentuin van Vincennes. Bij navraag bleek dat de fotografe geen bezwaar had tegen toepassing van deze foto in gestileerde vorm, in een logo voor Blijdorp. Van Ravesteyn tekende het uit, inclusief de belettering. Nog steeds draagt het logo van Diergaarde Blijdorp de giraffekoppen, maar het heeft al een aantal malen een eigentijdse restyling ondergaan.

Met dank aan Kees Rouw

De sierlijke entreehekken zijn in een fabriek in Meerkerk stukje voor stukje gerepareerd.

Een van de twee beelden op de gevel van de Rivièreahal, aangeboden door de aannemers bij de opening.

De zeven dierfiguren op de kolommen van het entreehek zijn afgewerkt met goudverf.

Het binnenverblijf van de dwergnijlpaarden met de karakteristieke citroengele tegelrand.

Detail met olifant in de hekken van de entree verwerkt.

Dit Medusa hoofd staat op een van de oorspronkelijke krabpalen voor de olifanten, in het dikhuidenverblijf.

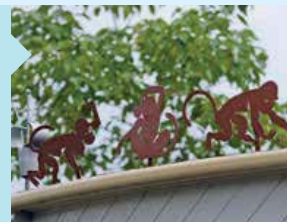
Let op de kleine keramische dierfiguurtjes bij de kassa's, aangebracht op kindelhoogte.

De liefvijver, inclusief fontein, ademt een sfeer van rust. Ook fontein Liesje bij de kuifhertjes is opgeknapt.

Roodbruin gelakte metalen aapjes in zes varianten op de dakrand van de Winkel van Sinkel.

In en direct na de tweede wereldoorlog werd de Rivièreahal gebruikt voor allerlei evenementen.

